

ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНІЙ, ЕКОНОМІЧНІЙ ТА ПРАВОВІЙ БЕЗПЕЦІ МОЛОДІ ПІД ЧАС ВІЙНИ: УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ

CHALLENGES TO THE INFORMATION, ECONOMIC AND LEGAL SECURITY OF YOUNG PEOPLE DURING WARTIME: MANAGEMENT MECHANISMS FOR NEUTRALISING THESE CHALLENGES

У даній статті авторами досліджено виклики, ризики, загрози для інформаційної, економічної та правової безпеки молоді в умовах воєнного стану, крім того здійснено їх систематизацію за сферами впливу та обґрунтовано превентивні заходи нейтралізації в контексті утримання молоді в Україні та стимулювання її повернення. Показано, що безпека молоді є комплексним станом захищеності життєво важливих інтересів у трьох взаємопов'язаних сферах. Запропоновано таксономію викликів, ризиків і загроз за критеріями джерела впливу, ймовірності наслідків і масштабу шкоди. Виклик розглядається як об'єктивна умова, що створює напруження середовища; ризик – як ймовірність негативних наслідків за відсутності управлінського реагування; загроза – як стан прямої або високоімовірної шкоди інтересам молоді. В інформаційній сфері виокремлено дезінформацію, пропаганду, зниження медіаграмотності, кібервразливість, вербування та маніпуляції свідомістю. В економічній сфері проаналізовано втрату доходів, безробіття, обмеження доступу до ринку праці, економічну міграцію, зниження підприємницької активності, девальвізацію та втрату людського капіталу. У правовій сфері розглянуто обмеження реалізації прав на освіту, працю і соціальний захист, незахищеність внутрішньо переміщених осіб та молоді з тимчасово окупованих територій, правові «сірі зони» і недостатність механізмів захисту. Доведено, що сфери безпеки взаємно підсилюють одна одну та формують кумулятивний вплив на міграційні рішення молоді. Особливу увагу приділено вразливості внутрішньо переміщених осіб і молоді, яка повертається з тимчасово окупованих територій. Обґрунтовано превентивні інформаційно-комунікаційні, економічні, правові та комплексні механізми публічного управління щодо нейтралізації виявлених небезпек. Запропоновано суб'єктно-індикаторний підхід до оцінки їх ефективності. Сформульовано практичні рекомендації для національного та місцевого рівнів щодо міжвідомчої координації, цифрової платформи підтримки молоді, розвитку молодіжних рад і програм зайнятості.

Ключові слова: безпека молоді, воєнний стан, таксономія викликів ризиків і загроз, інформаційна безпека, економічна безпека, правова безпека, утримання та повернення молоді, нейтралізація загроз, публічне управління.

economic and legal security of young people under martial law; furthermore, they categorise these according to their areas of impact and justify preventive measures to counter them, with a view to retaining young people in Ukraine and encouraging their return. It is demonstrated that the security of young people is a comprehensive state of protection of vital interests across three interrelated spheres. A taxonomy of challenges, risks and threats is proposed, based on the criteria of source of influence, probability of consequences and scale of harm. A challenge is regarded as an objective condition that creates tension in the environment; a risk – as the probability of negative consequences in the absence of a managerial response; a threat – as a state of direct or highly probable harm to the interests of young people. In the information sphere, the following have been identified: disinformation, propaganda, declining media literacy, cyber-vulnerability, recruitment and manipulation of public opinion. In the economic sphere, the analysis covers loss of income, unemployment, restricted access to the labour market, economic migration, a decline in entrepreneurial activity, de-skilling and the loss of human capital. In the legal sphere, the study examines restrictions on the exercise of the rights to education, work and social protection; the vulnerability of internally displaced persons and young people from temporarily occupied territories; legal 'grey areas'; and the inadequacy of protection mechanisms. It has been demonstrated that these security spheres mutually reinforce one another and exert a cumulative influence on young people's migration decisions. Particular attention is paid to the vulnerability of internally displaced persons and young people returning from temporarily occupied territories. Preventive information and communication, economic, legal and comprehensive public administration mechanisms are justified to neutralise the identified risks. A stakeholder-indicator approach to assessing their effectiveness is proposed. Practical recommendations have been formulated for the national and local levels regarding inter-agency coordination, a digital platform for youth support, the development of youth councils and employment programmes.

Key words: youth security, martial law, taxonomy of risks and threats, information security, economic security, legal security, retaining and returning young people, neutralising threats, public administration.

УДК 316.346.32-053.6

DOI <https://doi.org/10.32782/pma/54.16>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Мирошниченко А.І.

orcid.org/0009-0004-5984-4731

к. держ. упр., доцент,
доцент кафедри публічного управління,
адміністрування та права
Національний університет «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка»

Черв'як А.В.

orcid.org/0000-0002-2747-4041

д. філос.,
доцент кафедри фінансів, банківського
бізнесу та оподаткування
Національний університет «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка»

Вступ. Збройна агресія рф проти України суттєво загострила питання забезпечення інформаційної, економічної та правової безпеки молоді, в цих умовах молоді постійно стикається з комплексом взаємопов'язаних викликів, ризиків і загроз, які безпосередньо

впливають на її життєстійкість, можливості самореалізації та рішення щодо перебування в країні або повернення з-за кордону.

Незважаючи на наявність окремих досліджень з питань молодіжної політики та безпеки залишається недостатньо розроблений

цілісний підхід до систематизації цих викликів за сферами впливу та формування дієвих управлінських механізмів їх нейтралізації. Відповідно відсутність цього комплексного бачення ускладнює розробку ефективних інструментів публічного управління, спрямованих на утримання молоді в Україні та стимулювання її повернення.

Актуальним завданням на сьогодні є визначення основних викликів інформаційній, економічній та правовій безпеці молоді в умовах війни, їх систематизація за сферами впливу та обґрунтування управлінських механізмів нейтралізації зазначених загроз.

Серед вітчизняних дослідників питання безпеки молоді в умовах війни набуває популярності, так окрему увагу інформаційній складовій приділили у своїх роботах Гуйда О., Кучерявий В. та Головченко М. де розглядають інформаційну безпеку дітей та молоді як невід'ємний елемент державної реінтеграційної політики, акцентуючи на ризиках пропаганди, кібервербування та маніпуляцій у цифровому просторі [2]. В той же час Мегем О. здійснила аналіз інформаційно-психологічної безпеки молоді та підкреслила необхідність формування стійкості до деструктивного інформаційного впливу [6]. Дослідження економічного аспекту щодо безпеки молоді ставлять акцент на втратах доходів, обмеженості можливостей працевлаштування та підприємництва. Так, аналітичні матеріали Центру економічної стратегії та Національного інституту стратегічних досліджень свідчать про суттєвий вплив міграції молоді на ресурсний потенціал відновлення економіки та підтверджують, що економічні фактори залишаються одними з ключових драйверів намірів виїзду та бар'єрів повернення [3; 12]. Питання правової безпеки молоді досліджуються переважно через призму захисту прав в умовах переміщення, окупації та воєнного стану, так Бабін Б. та Дегтярьова О. аналізують інституційні гарантії реалізації прав неповнолітніх і молоді, а також організаційно-правові засади участі закладів освіти у розвитку молодіжної інфраструктури [1]. Тому можемо стверджувати, що комплексний розгляд інформаційної, економічної та правової безпеки молоді саме через призму публічно-управлінських механізмів нейтралізації викликів та в контексті утримання та повернення молоді залишається недостатньо розробленим, що зумовлює актуальність подальшого дослідження.

Мета статті полягає у визначенні основних викликів інформаційній, економічній та правовій безпеці молоді в умовах воєнного стану, систематизації їх за сферами впливу та обґрун-

тувати управлінські механізми їх нейтралізації з метою утримання молоді та стимулювання її повернення в Україну.

Виклад основного матеріалу. Безпека молоді в умовах воєнного стану розглядається як комплексний стан захищеності життєво важливих інтересів молодих громадян у трьох взаємопов'язаних сферах. Інформаційна безпека передбачає захист від дезінформації, пропаганди, кіберзагроз і маніпулятивного впливу, забезпечення достовірності інформації та розвиток критичного мислення. Економічна безпека охоплює гарантування умов для зайнятості, підприємницької діяльності, збереження доходів і економічної самостійності молоді. Правова безпека полягає у реалізації та захисті прав молоді на освіту, працю, соціальний захист, участь у суспільному житті, особливо в умовах переміщення та окупації.

В умовах війни ці сфери стають особливо вразливі, так як значно посилюються інформаційні атаки, зросли економічні ризики через руйнування ринку праці та міграцію населення, обмежуються певні можливості реалізації прав. Тому ключову роль у формуванні механізмів нейтралізації відіграє публічне управління, яке має забезпечувати цілісну систему превентивних і реагуючих механізмів, спрямованих на нейтралізацію викликів, утримання молоді в країні та створення умов для її повернення.

А сьогодні інформаційна сфера виступає однією з найбільш вразливих, так як молодь активно використовує цифровий простір в своєму житті, тому і стає пріоритетною ціллю ворожих інформаційних впливів. Дослідники відзначають, що саме молодь через вікові особливості та високу цифрову активність найбільш схильна до сприйняття маніпулятивного контенту [6]. Крім того молоде покоління має менш розвинене критичне мислення та більше довіряє маловідомим користувачам.

Для більш чіткого розуміння характеру інформаційних впливів на молодь доцільно розмежувати їх за ступенем інтенсивності та потенційними наслідками, тому відразу виокремлюємо три взаємопов'язані рівні: виклики, ризики та загрози. Так як, на нашу думку ця трирівнева структура відображає зростаючу інтенсивність небезпеки від зовнішніх умов, що створюють напруження (виклики), через ймовірність настання негативних наслідків (ризики) до прямої шкоди життєво важливим інтересам молоді (загрози). В подальшому це дозволить точніше визначати пріоритети управлінського впливу.

У дослідженні застосовано трирівневу таксономію небезпек, що ґрунтується на кри-

теріях джерела впливу, ступеня ймовірності негативних наслідків та масштабу шкоди життєво важливим інтересам молоді. Виклик розглядається як об'єктивна умова воєнного стану, яка створює напруження середовища, але ще не обов'язково призводить до втрати безпеки. Ризик – як вимірювана ймовірність настання негативних наслідків за відсутності своєчасного управлінського реагування. Загроза – як стан, за якого шкода інтересам молоді вже реалізується або має високу ймовірність прямої деструктивної дії. Таке розмежування дає змогу перейти від описового переліку проблем до управлінської логіки: на рівні викликів пріоритетними є моніторинг і превенція, на рівні ризиків – цільові програми зниження вразливості, на рівні загроз – оперативне міжвідомче реагування та захисні механізми.

До викликів інформаційної безпеки молоді належать системні дезінформаційні кампанії, поширення пропагандистських наративів і цілеспрямовані інформаційні атаки. Вони створюють постійне напруження інформаційного середовища та ускладнюють формування об'єктивної картини реальності.

Ризики проявляються у зниженні рівня медіаграмотності, підвищеній кібервразливості та формуванні звички до споживання непровереної інформації. За даними соціологічних досліджень, значна частина молоді стикається з труднощами у розрізненні правдивого і маніпулятивного контенту, що безпосередньо впливає на їхню інформаційну стійкість [2].

Найвищим рівнем є загрози, що охоплює вербування молоді, підштовхування до деструктивних дій, маніпуляції свідомістю та поступово повну втрату здатності до критичного осмислення інформації. Особливо небезпечними є випадки дистанційного вербування осіб віком 18–25 років, які становлять суттєву частку серед завербованих агентів [9].

Таким чином, інформаційна сфера формує так би мовити «вхідний» рівень впливу, який здатен посилювати ризики в економічній та правовій сферах і безпосередньо впливати на рішення молоді щодо перебування в країні чи виїзду за кордон.

Розглядаючи економічну сферу, варто підкреслити, що вона тісно пов'язана з інформаційною, так як економічна нестабільність часто підсилюється через поширення негативного сприйняття і зниження довіри до майбутнього серед молоді. Хоча тоді ж саме економічні фактори є одними з найпотужніших драйверів рішень молоді щодо виїзду чи повернення в Україну.

Економічна безпека молоді в умовах воєнного стану характеризується високим рівнем вразливості, так цей довготривалий стан загострює проблеми пов'язані з втратою стабільних джерел доходу, звуженням можливостей працевлаштування та обмеженням доступу до ринку праці, що формують базовий рівень проблем. Відповідно в економічній сфері ми також поділимо впливи на три рівні. До викликів цієї сфери, на нашу думку, належать зниження реальних доходів, зростання безробіття серед молоді та суттєве обмеження доступу до гідної зайнятості, особливо в регіонах, що зазнали руйнувань або мають високий рівень внутрішнього переміщення [4].

На рівні ризиків спостерігається посилення економічної міграції та зниження підприємницької активності молоді, так вітчизняні дослідження фіксують, що серед молоді значна частина розглядає виїзд за кордон як спосіб забезпечення власної економічної стабільності, а підприємницькі ініціативи стримуються існуючими високими ризиками, обмеженням доступом до фінансування та загальною невизначеністю [11]. Особливо відчутним став відтік молодих чоловіків віком 18–22 років після пом'якшення обмежень на виїзд, що безпосередньо вплинуло на пропозицію робочої сили в окремих секторах.

В свою чергу до загроз можемо віднести все, що пов'язані з професійним вигоранням, втратою людського капіталу та посиленням соціальної нерівності. Так як тривале перебування поза професійною діяльністю або в умовах вимушеної незайнятості призводить до втрати навичок, а масовий виїзд молоді створює довгострокові ризики демографічного та економічного виснаження країни, адже серед молоді відзначається висока частка працевлаштування не за отриманою кваліфікацією [5]. Це безпосередньо впливає на спроможність держави забезпечувати відновлення та стримує процеси повернення молоді.

Переходячи від економічної до правової сфери, слід відзначити, що економічна незахищеність молоді часто посилюється саме через правові бар'єри, а саме складність реалізації прав, відсутність чітких гарантій та процедурні перешкоди. Саме стан правового забезпечення значною мірою визначає, чи зможе молода людина реалізувати свої економічні можливості або захистити себе в інформаційному просторі.

Саме правова безпека молоді в умовах воєнного стану тісно пов'язана з можливістю реалізовувати базові права та отримувати ефективний захист з боку держави.

Як і з інформаційною та економічною безпекою поділимо впливи на правову безпеку на три рівні. Обмеження доступу до освіти, праці та соціального захисту формують первинний рівень проблем, тобто виклики, о яких належать складнощі з реалізацією права на освіту (особливо в умовах дистанційного навчання та руйнування інфраструктури), обмеження трудових прав і недостатня доступність соціальних гарантій для молоді [1].

На рівні ризиків особливої уваги потребує правова незахищеність внутрішньо переміщених осіб (далі ВПО), зокрема молоді з тимчасово окупованих територій. Молоді люди, які виїхали з тимчасово окупованих територій або мають статус ВПО часто стикаються з бюрократичними бар'єрами при оформленні документів, реалізації освітніх і соціальних прав, а також із проблемами підтвердження особи та доступу до державних послуг [10]. Що в свою чергу створює додаткові перешкоди для інтеграції та повернення.

В свою чергу рівень загроз охоплює прямі порушення прав, прояви дискримінації та відсутність дієвих механізмів правового захисту. У деяких випадках молодь опиняється в «сірих зонах» правового регулювання (зокрема щодо мобілізаційних та освітніх питань), що підриває довіру до інституцій і посилює відчуття незахищеності [8]. Відсутність своєчасного та ефективного реагування держави на такі ситуації безпосередньо впливає на рішення молоді щодо подальшого перебування в країні.

Тобто, правова сфера виступає своєрідним інституційним фундаментом, від стану якого залежить ефективність нейтралізації викликів як в інформаційній, так і в економічній сферах безпеки молоді.

Відповідно, можемо стверджувати, що інформаційна, економічна та правова сфери безпеки молоді в умовах воєнного стану не існують ізольовано, вони тісно взаємопов'язані та взаємно підсилюють одна одну. Інформаційні впливи формують уявлення молоді про економічні перспективи та рівень правового захисту, тоді як економічна нестабільність, у свою чергу, знижує рівень довіри до державних інституцій і підвищує сприйнятливості до маніпулятивних наративів, а правова незахищеність посилює як економічну вразливість, так і інформаційну тривожність.

Такий взаємозв'язок прямо впливає на рішення молоді щодо перебування в Україні або виїзду за кордон. Коли інформаційний простір насичений негативними прогнозами, економічні можливості виглядають обмеженими, а правові механізми неефективні, то зростає

ймовірність еміграційних намірів. І навпаки, відчуття інформаційної стійкості, наявність реальних економічних перспектив і дієвий правовий захист суттєво підвищують готовність молоді залишатися в країні або повертатися.

Особливо гостро цей взаємозв'язок проявляється серед молоді з числа ВПО та тих, хто перебуває або повертається з тимчасово окупованих територій, так як для них поєднання інформаційної вразливості, економічних труднощів і правових бар'єрів створює кумулятивний ефект, який може або стримувати повернення молоді, або, навпаки, за належної державної підтримки, навіть, стимулювати.

На основі проведеного аналізу таксономії викликів, ризиків та загроз у інформаційній, економічній та правовій безпеці молоді можемо зробити висновок, що на сьогодні гостра потреба формування цілеспрямованого управлінського впливу, адже ефективна нейтралізація можлива лише за умови застосування системи механізмів публічного управління, які мають бути одночасно превентивними та реагуючими, а також орієнтованими на утримання молоді в Україні та стимулювання її повернення з закордону.

В інформаційній сфері пріоритетним напрямом є підвищення рівня медіаграмотності та формування інформаційної стійкості молоді за рахунок інтеграції елементів критичного мислення в освітні програми, розвитку державних платформ з протидії дезінформації. Важливим елементом є також системне поширення достовірної інформації про можливості самореалізації молоді в Україні, що безпосередньо впливає на зниження міграційних настроїв [12].

В економічній сфері ключову роль відіграють програми підтримки зайнятості та молодіжного підприємництва, так потрібно активно розширювати грантові і кредитні можливості, створювати відповідні умови для першого працевлаштування, а також запроваджувати цільові стимули для тих, хто повертається з-за кордону чи з тимчасово окупованих територій, що суттєво зменшить економічні ризики. Особливого значення набуває підтримка молоді з числа ВПО для яких економічна інтеграція є одним із визначальних чинників рішення щодо подальшого перебування в країні [7].

Правові механізми мають бути спрямовані на усунення прогалин у регулюванні, посиленні гарантій прав молоді та забезпечення реального доступу до державних послуг. Удосконалення нормативно-правової бази щодо прав ВПО, зокрема, молоді з тимчасово окупованих територій, спрощення процедур отримання документів, а також посилення міжвідомчої

координації створюють інституційне підґрунтя для ефективного захисту. Розвиток молодіжних рад і консультативних структур додатково забезпечить участь молоді у формуванні рішень, що стосуються їх безпеки.

Найбільш результативними в даному випадку будуть комплексні механізми, які одночасно охоплюють інформаційну, економічну та правову сфери. Інтегровані державні та регіональні програми, що поєднують інформаційну підтримку, економічні стимули та правові гарантії, дозволяють мінімізувати кумулятивний негативний ефект від взаємопов'язаних викликів, саме такий підхід створює умови, за яких молодь бачить реальну перспективу свого майбутнього в Україні, і є найбільш ефективним інструментом політики утримання та повернення.

Ефективність запропонованих механізмів доцільно оцінювати за суб'єктно-індикаторним підходом. На національному рівні відповідальними суб'єктами виступають Міністерство молоді та спорту України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство соціальної політики України, а на місцевому – органи місцевого самоврядування як виконавці територіальних програм. Індикаторами результативності можуть слугувати частка молоді з підтвердженням рівнем медіаграмотності, динаміка молодіжного безробіття та реєстрації молодіжних підприємств, кількість спрощених адміністративних послуг для внутрішньо переміщених осіб і молоді з тимчасово окупованих територій, а також зміна міграційних намірів і частки тих, хто декларує готовність повернутися. У такому форматі управлінські механізми нейтралізації розглядаються не як набір загальних пропозицій, а як система «суб'єкт – інструмент – індикатор – очікуваний ефект», орієнтована на утримання людського капіталу та стимулювання повернення молоді.

Тому пропонуємо на національному рівні розробити та впровадити комплексну державну програму підтримки інформаційної, економічної та правової безпеки молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Така програма має передбачати чіткі індикатори ефективності, міжвідомчу координацію між Міністерством молоді та спорту, Міністерством освіти і науки, Міністерством соціальної політики та іншими центральними органами виконавчої влади, а також цільове фінансування заходів з підвищення медіаграмотності, підтримки молодіжного підприємництва та спрощення процедур реалізації прав ВПО, зокрема, молоді з тимчасово окупованих територій. Важливим напрямом є також можливе створення єдиної цифрової платформи, яка

об'єднуватиме інформацію про можливості зайнятості, освітні та грантові програми, правовий супровід і механізми повернення молоді.

Якщо розглядати місцевий рівень, то органи місцевого самоврядування мають інтегрувати питання безпеки молоді до стратегій розвитку територіальних громад. Важливо також створити або посилити діяльність молодіжних рад як консультативних структур, крім цього варто запровадити локальні програми щодо гідних мов при першому працевлаштуванні та активно підтримувати молодіжний бізнес. Не варто забувати про організацію системної роботи з підвищення інформаційної стійкості через освітні заклади та молодіжні центри, а також спрощення доступу до адміністративних послуг для ВПО. Особливу увагу слід приділяти моніторингу потреб молоді на рівні громад та оперативному коригуванню заходів залежно від безпекової та соціально-економічної ситуації.

Якщо реалізувати на національному та місцевому рівнях зазначенні рекомендації, то це дозволить підвищити ефективність управлінських механізмів нейтралізації викликів і створити умови для утримання молоді в Україні та стимулювання її повернення.

Висновки. Дослідження підтверджує, що безпека молоді в умовах воєнного стану формується на перетині інформаційної, економічної та правової сфер. Запропонована таксономія викликів, ризиків і загроз дає змогу розмежувати ці впливи за джерелом, ймовірністю наслідків і масштабом шкоди. Показано, що інформаційна сфера виконує роль вхідного рівня впливу, економічна визначає матеріальні стимули до виїзду чи повернення, а правова створює інституційні умови реалізації прав. Особливо вразливою є молодь з числа внутрішньо переміщених осіб та особи, які повертаються з тимчасово окупованих територій.

Нейтралізація виявлених небезпек можлива лише через систему механізмів публічного управління, що поєднують підвищення інформаційної стійкості, підтримку зайнятості й підприємництва, удосконалення правового забезпечення та міжвідомчу координацію. Найбільш ефективними є інтегровані механізми, оцінювані за суб'єктно-індикаторним підходом. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання для розроблення державної та місцевої політики утримання й повернення молоді.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабін Б. В., Дегтярьова О. В. Правові механізми захисту молоді за умов переміщення та окупації. Правова позиція. 2023. № 4 (41). С. 126–131. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-4.25>

2. Гуйда О. Г., Кучерявий В. М., Головченко М. М. Інформаційна безпека дітей та молоді як складова державної реінтеграційної політики України. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2026. Т. 37 (76). № 2. С. 47–54. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2026/2_2026/11.pdf (дата звернення: 26.08.2026).

3. Економічна безпека України в умовах високих воєнних ризиків та глобальної нестабільності : експ.-аналіт. доп. / [Базиліук Я., Власенко Р., Власюк О. та ін.] ; за заг. ред. Я. Жаліла.. Київ : НІСД, 2025. 104 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2025.03>

4. Зачосова Н. В. Економічна поведінка та економічна безпека молоді під час війни: вплив тайм-менеджменту та самоменеджменту на економічні рішення. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2023. № 7–8 (308–309). С. 7–19. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-7-8-308-309-7-19>

5. Лугова В. М., Маков Б. П. Міграційні ризики та перспективи відновлення людського капіталу України. Здобутки економіки України в умовах війни. 2025. № 1. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17075182>

6. Мерем О. М. Інформаційно-психологічна безпека молоді в умовах воєнної агресії: феноменологічний та теоретико-методологічний аналіз. Наукові перспективи. 2025. № 11 (65). С. 2482–2497. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-11\(65\)-2482-2497](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-11(65)-2482-2497)

7. Мирошниченко А. І., Білько С. С. Забезпечення економічної безпеки молоді як основа національної стійкості в умовах воєнного стану. Геополітика України: історія і сучасність. 2026. № 1 (36). С. 155–164. DOI: [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2026.1\(36\).155-164](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2026.1(36).155-164)

8. Мобілізація в Україні: чому чоловіки 23–24 років опинилися в правовій «сірій зоні». ТСН : веб-сайт.

19.08.2026. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/bez-vyyizdu-i-bez-broniuvannia-chomu-choloviky-23-24-rokiv-opynylysia-v-siriy-zoni-3151334.html> (дата звернення: 26.08.2026).

9. Молодь України: виклики та адаптація в умовах воєнного стану. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України / Міністерство молоді та спорту України. 2025. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/2026/2025-shhorichna-dopovid-pu-vru-kmu-molod-ukrayini.pdf (дата звернення: 26.08.2026).

10. Уряд спрощує повернення молоді з тимчасово окупованих територій. Урядовий портал : веб-сайт. 2026. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-sproshchuie-povernennia-molodi-z-tymchasovo-okupovanykh-teritorii> (дата звернення: 26.08.2026).

11. Economic security in the conditions of martial law as a factor in the formation of the youth labor market. International Science Journal of Management, Economics & Finance. 2024. Vol. 3. No. 1. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20240301.03>

12. Impact of War on Youth in Ukraine. Analytical Report 2025 / UNDP, Ministry of Youth and Sports of Ukraine, Rating Group. 2025. URL: https://cdn.prod.website-files.com/685c279caf66f4023ad2cab4/69b938a43ac1ff8a80fb9ea6_impact_of_war_on_youth_in_ukraine_2025_compressed.pdf (Last accessed: 26.08.2026).

Дата першого надходження статті до видання:
27.08.2026

Дата прийняття статті до друку
після рецензування: 23.09.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті:
13.10.2026